

KARABAĞ'DA SAVAŞ SONRASI MAYIN SORUNU

İlaha KHANTAMİROVA

-

2020 Karabağ Savaşı'nın sona ermesinin ardından Azerbaycan hükûmeti, 16 Kasım 2022 tarihli kararla, yaklaşık 30 yıl önce işgal nedeniyle topraklarını terk etmek zorunda kalan Karabağ halkının geri dönüşünü sağlamak amacıyla çeşitli adımlar atmıştır. Bu karar kapsamında, 2022 [] yılları arasında geri dönüş sürecinin ilk aşamasının tamamlanması hedeflenmektedir[1]. Bu doğrultuda, işgalden kurtarılan bölgelerde mayın ve tehlikeli askeri mühimmatın temizlenmesi, altyapının yeniden inşası, üretim ve hizmet sektörlerinin kurulması ile bölgenin yaşanabilir hâle getirilmesi yönünde çalışmalar başlatılmıştır.

Ancak, Karabağdaki yaygın mayın sorunu, bu sürecin en büyük engellerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Mayınlı arazilerin tam olarak temizlenememesi, sadece güvenlik açısından değil, aynı zamanda yeniden iskân ve ekonomik kalkınma süreçleri açısından da ciddi zorluklar doğurmaktadır. Temizlenmeyen bölgeler, yerleşime uygun alanların sınırlı kalmasına neden olmaktadır.

Yaklaşık 30 yıl süren işgal döneminde Karabağ topraklarının %12'si, Ermeni güçlerince 1,5 milyon mayın ve sayısı bilinmeyen patlamamış mühimmatla kirletilmiştir. Buna ek olarak, 2020 [] yılları arasında yaklaşık 500 kilometrelik yeni mayınlı alan daha oluşturulmuştur. Günümüzde, bu bölgelerin 147.988 hektarı yüksek riskli, 675.570 hektarı ise orta ve düşük riskli olarak değerlendirilmektedir. 2020 sonrası dönemde çoğunluğu sivil 361 kişi mayınlardan etkilenmiş; bunlardan 68i yaşamını yitirirken, 293ü yaralanmıştır. Karabağdaki savaşlar boyunca ise toplamda yaklaşık 3.400 kişi mayın patlamaları nedeniyle zarar görmüştür[2].

Azerbaycan devleti, Karabağın yeniden inşası sürecinde mayın temizliğini öncelikli bir konu olarak ele almaktadır. Bu kapsamda Azerbaycan Cumhuriyeti Mayın Temizleme Kurumu (ANAMA), yapay zekâ ve insansız hava araçları gibi modern teknolojiler kullanarak temizleme faaliyetlerini sürdürmektedir. 2020den bu yana yaklaşık 118.000 hektarlık alan mayınlardan arındırılmış olsa da bu miktar toplam mayınlı alanların yalnızca %10,5ine denk gelmektedir[3]. Azerbaycan bu sorunu büyük ölçüde kendi kaynaklarıyla çözmeye çalışmakta, ancak yüksek maliyetler sürecin yavaş ilerlemesine neden olmaktadır.

Uluslararası Kızılhaç Komitesi verilerine göre, tek bir mayının temizlenme maliyeti 300 ila 1.000 dolar arasında değişirken, üretim maliyeti yalnızca 3 ila 75 dolar arasındadır[4].

Kasım 2020de imzalanan ateşkesin ardından, Avrupa Birliđi ve ABD, ANAMaya toplam 12,5 milyon dolarlık destek sağlamıştır. Ancak bu miktar, tahmini 25 milyar dolar tutarındaki toplam ihtiyaç karşısında oldukça yetersiz kalmaktadır.

Mayınların daha hızlı ve güvenli biçimde temizlenebilmesi için en önemli adımlardan biri, Ermenistanın elinde bulunan mayın döşeme haritalarının eksiksiz şekilde paylaşılmasıdır. 12 Haziran 2021de, Gürcistan, ABD ve Avrupa Birliđinin arabuluculuğuyla Ermenistan, 97.000 tanksavar ve anti personel mayının yerini gösteren bir harita sunmuştur. Bu jest karşılığında Azerbaycan, savaş sırasında çeşitli suçlar nedeniyle tutuklanan 15 Ermeni mahkûmu iade etmiştir. Ancak haritanın doğruluk oranı yalnızca %25 çıkmıştır. 2024 yılı Şubat ayında Ermeniler tarafından sunulan 8 yeni harita da önceki haritalar gibi eksik ve yanıltıcı bulunmuştur[5].

Ermeni güçler mayınları genellikle yolların kenarına, mezarlıklara, köprü yakınlarına ve ev çevrelerine yerleştirmiştir. I. Karabağ Savaşı döneminden kalma mayınlar hâlen patlamaya devam etmektedir. Ermenistanın bu haritaları eksik ve yanlış bilgilerle vermesi, savaş sonrası dönemde Azerbaycan üzerinde dolaylı baskı kurma çabası olarak değerlendirilmektedir.

Azerbaycan, bu durumu uluslararası kamuoyunun gündemine taşımaya devam etmektedir. Nitekim 24 [11] Mayıs 2024 tarihlerinde ANAMA ve Birleşmiş Milletler Azerbaycan ofisinin iş birliğiyle, Bakü ve Ağdamda iki gün süren uluslararası bir konferans düzenlenmiştir[6]. 50den fazla ülkeden 190 temsilcinin katıldığı bu toplantıda, bölgedeki mayınlı alanların durumu ve temizleme çalışmaları hakkında kapsamlı bilgi paylaşılmıştır.

Sonuç olarak, Karabağdaki mayın sorunu yalnızca insan güvenliğini tehdit etmekle kalmamakta, aynı zamanda çevresel ve ekolojik dengeleri de olumsuz etkilemektedir. Mayınlar; toprak, su ve hava kirliliğine yol açarak ekosistem üzerinde kalıcı tahribat yaratmaktadır. Azerbaycan, bu sorunu uluslararası diplomasiyle çözmeye ve küresel destek arayışını sürdürmeye kararlıdır.

*Görsel: <https://anama.gov.az/az/operations>

[1] Azərbycan Respublikasının işgalden azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair İ Dövlət Programının təsdiq edilməsi haqqında Azərbycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 14 Ekim 2024, <https://president.az/az/articles/view/57883>

[2] Участникам международной конференции на тему «Снижение воздействия мин на окружающую среду □ Мобилизация ресурсов для безопасного и зеленого будущего, 11 Ekim 2024, https://azertag.az/ru/xeber/uchastnikam_mezhdunarodnoi_konferencii_na_temu_snizhenie_vozdeistviya_min_na_okruzhayushchuyu_sredu__mobilizaciya_resursov_dlya_bezopasnogo_i_zelenogo_budushchego-3029562

[3] Нарастающий опыт Азербайджана в области разминирования может внести вклад в деятельность в этом направлении, проводимую во всем мире, 11 Ekim 2024, https://azertag.az/ru/xeber/narastayushchii_opyt_azerbaidzhana_v_oblasti_razminirovaniya_mozhet_vnesti_vklad_v_deyatelnost_v_etom_napravlenii_provodimuyu_vo_vsem_mire-2954221

[4] Нарастающий опыт Азербайджана в области разминирования может внести вклад в деятельность в этом направлении, проводимую во всем мире, 11 Ekim 2024, https://azertag.az/ru/xeber/narastayushchii_opyt_azerbaidzhana_v_oblasti_razminirovaniya_mozhet_vnesti_vklad_v_deyatelnost_v_etom_napravlenii_provodimuyu_vo_vsem_mire-2954221

[5] Ереван передал Баку карту минных полей в Карабахе в обмен на 15 Заключенных, 11 Ekim 2024, <https://www.bbc.com/russian/news-57709190>

[6] Mina təhlükəsi ilə mübarizə - Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə gedən yol mövzusunda 2-ci beynəlxalq konfransın bəyannaməsi, 11 Ekim 2024, <https://azerbaijan.un.org/az/235501-%E2%80%9Cmina-t%C9%99hl%C3%Bck%C9%99si-il%C9%99-m%C3%BCbariz%C9%99-dayan%C4%B1ql%C4%B1-i-%CC%87nki%C5%9Faf-m%C9%99qs%C9%99dl%C9%99rin%C9%99-ged%C9%99n-yol%E2%80%9D-m%C3%B6vzusunda-2-ci>

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: KHANTAMİROVA, İlahə. 2026. "KARABAĞ'DA SAVAŞ SONRASI MAYIN SORUNU." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 57. Haziran 12. Erişim Haziran 25, 2026. <https://www.avimbulten.org/tr/Yorum/KARABAG-DA-SAVAS-SONRASI-MAYIN-SORUNU>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır